

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza nástroj financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete“

COM(2011) 844 – 2011/0412 (COD)

(2013/C 11/17)

Hlavný spravodajca: **pán IULIANO**

Rada sa 25. júla 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza nástroj financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete“

COM(2011) 844 – 2011/0412 (COD).

Predsedníctvo poverilo 17. septembra 2012 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre vonkajšie vzťahy.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy (článok 59 rokovacieho poriadku) bol pán Iuliano rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 484. plenárnom zasadnutí 14. a 15. novembra 2012 (schôdza z 15. novembra 2012) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 152 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) oceňuje, že pozmeňovacie návrhy Európskeho parlamentu sa vzťahujú na širokú škálu práv s dôrazom na otázky súvisiace s rovnosťou pohlaví, práva prisťahovalcov, potrebu zaistiť začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím a práva menších.

1.2 EHSV preto súhlasí s odkazom na holistický prístup, ktorý by EÚ mala uplatňovať v oblasti ľudských práv a základných slobôd, vrátane ich nedeliteľnosti⁽¹⁾. EHSV z tohto dôvodu vyzýva, aby sa hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam priznal väčší význam; ochrana pracovných noriem zakotvených v dohovorech Svetovej organizácie práce je teraz viac než kedykoľvek predtým kľúčovým pilierom rozvoja demokracie.

1.3 EHSV podporuje začlenenie práva na prácu a požívanie spravodlivých a priaznivých pracovných podmienok, vrátane vytvorenia odborov a členstva v nich spojených s podporou základných pracovných noriem a sociálnej zodpovednosti podnikov⁽²⁾. V prípade sociálnej zodpovednosti podnikov by sa mal uviesť výslovný odkaz na hlavné zásady OSN v oblasti podnikových a ľudských práv⁽³⁾. EHSV taktiež súhlasí s presadzovaním práva na slobodné podnikanie.

1.4 Vzhľadom na uvedené by sa v nariadení mala výslovne uviesť sloboda združovania a kolektívne vyjednávanie, ako

(1) Pozri bod 6 rokovacej pozície Európskeho parlamentu k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza nástroj financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete, výbor pre zahraničné záležitosti, spravodajca: Alexander Graf Lambsdorff.

(2) Pozri rokovaciu pozíciu Európskeho parlamentu, článok 2 ods. 1 písm. b) bod ix).

(3) <http://www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf>.

i podpora sociálnych partnerov a sociálneho dialógu v záujme uplatňovania medzinárodných pracovných noriem.

1.5 EHSV vyjadruje radosť z toho, že vznikajúcej nezávislej občianskej spoločnosti sa priznáva väčší význam, čo prispeje k demokratizácii a dobrej správe vecí verejných, vrátane domácej zodpovednosti⁽⁴⁾. Predmetné nariadenie by teda úlohu organizácii občianskej spoločnosti malo považovať za prioritnú a malo by ju posilniť (na národnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni) a tieto organizácie by sa v priebehu programovania⁽⁵⁾ mali priamo zúčastňovať na politickom dialógu.

1.6 EHSV podporuje potrebu zvýšiť kapacity delegácií EÚ v partnerských krajinách, pretože tieto delegácie potrebujú čoraz viac relevantných odborných vedomostí v oblastiach ľudských práv a podpory demokracie, ako i dobré znalosti o rozvoji občianskej spoločnosti⁽⁶⁾. Úloha delegácií bude okrem toho rozhodujúca pri zosúlaďovaní s ďalšími nástrojmi vonkajších vzťahov EÚ, ako je nástroj rozvojovej spolupráce alebo Európsky rozvojový fond, pokiaľ ide o národnú podporu občianskej spoločnosti.

1.7 EHSV podporuje výzvu na zavedenie flexibilnejších postupov, ktoré by mali byť v dostatočnej miere dostupné krajinám prijímajúcim podporu, a ktoré by mali viesť k zníženiu administratívnej záťaže (najmä v mimoriadnych situáciách)⁽⁷⁾.

(4) Pozri rokovaciu pozíciu Európskeho parlamentu, bod 9.

(5) Pozri rokovaciu pozíciu Európskeho parlamentu, bod 11a.

(6) Pozri rokovaciu pozíciu Európskeho parlamentu, bod 15a.

(7) Pozri rokovaciu pozíciu Európskeho parlamentu, bod 16d.

1.8 EHSV na záver opakuje, že musí byť zapojený do programovania tohto nástroja a najmä do programovania ročnej a viacročnej stratégie a strednodobého preskúmania a posúdenia.

2. Kontext

2.1 EHSV vypracoval na základe žiadosti Rady toto stanovisko k oznámeniu Európskej komisie na tému „*Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza nástroj financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete*“⁽⁸⁾.

2.2 Európsky parlament⁽⁹⁾ v súčasnosti prerokúva spomínaný návrh v prvom čítaní v rámci spolurozhodovacieho postupu.

2.3 Európsky parlament v tejto súvislosti už predložil viacero pozmeňovacích návrhov, ktoré budú predmetom rokovania medzi ním a Radou. Konečné prijatie navrhovaného nariadenia je naplánované na rok 2013 a nariadenie nadobudne účinnosť v roku 2014.

2.4 Toto nariadenie má nahradiť súčasný právny základ európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR)⁽¹⁰⁾, ktorý je špecializovaným finančným nástrojom EÚ na podporu činností zameraných na ochranu ľudských práv a demokracie v tretích krajinách.

2.5 EHSV sa nedávno venoval tejto téme a v roku 2009⁽¹¹⁾ prijal stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva, v ktorom posúdil uvedený nástroj a sformuloval konkrétne odporúčania.

2.6 EHSV chce týmto stanoviskom nadviazať na spomínané odporúčania a predložiť ďalšie návrhy k predmetnému návrhu nariadenia, pri ktorých zoberie do úvahy nedávno predložené pozmeňovacie návrhy Európskeho parlamentu.

3. Ďalšie pripomienky

3.1 EHSV podobne ako vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽¹²⁾ aj v tomto stanovisku opakuje, že je nevyhnutné, aby sa hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam priznal väčší význam vo všetkých politikách Európskej únie a používaním dostupných tematických nástrojov, ako je nástroj na podporu

demokracie a ľudských práv. EIDHR môže byť preto východiskovým bodom pri následnej podpore občianskych a politických práv. Ako upozornila Európska komisia⁽¹³⁾, globalizácia a nedávne udalosti ako arabská jar ukázali, že nerovnosti, diskriminácia a zneužívanie sú novými výzvami, ktoré stoja v ceste riadnemu presadzovaniu ľudských práv. Ochrana pracovných práv a všetkých práv s nimi súvisiacich a zakotvených v dohovore Svetovej organizácie práce je v tejto súvislosti teraz viac než kedykoľvek predtým kľúčovým pilierom. Preto by sa mala v nariadení výslovne uviesť sloboda združovania a kolektívne vyjednávanie, ako i podpora sociálnych partnerov a sociálneho dialógu⁽¹⁴⁾ v záujme presadzovania medzinárodných pracovných noriem⁽¹⁵⁾. EHSV zároveň zdôrazňuje, že je dôležité presadzovať právo na slobodné podnikanie ako kľúčovú zásadu hospodárskych a sociálnych práv.

3.2 EHSV vysoko oceňuje význam tohto tematického nástroja, ktorý je vzhľadom na svoju nezávislosť rozhodujúci pre zachovanie autonómie a práva iniciatívy organizácií občianskej spoločnosti, keď ide o porušenia ľudských práv, a pre presadzovanie a zachovanie skutočnej demokracie. Európska komisia správne uvádza vo svojom nedávnom oznámení s názvom *Korene demokracie a trvalo udržateľného rozvoja: spolupráca Európy s občianskou spoločnosťou v oblasti vonkajších vzťahov*⁽¹⁶⁾, že „Plnoprávna občianska spoločnosť je základným prvkom každého demokratického systému a predstavuje dôležitú hodnotu. Zastupuje a podporuje pluralitu a môže prispieť k zvýšeniu účinnosti politik, vyváženému a udržateľnému rozvoju a inkluzívnemu rastu. Je dôležitým aktérom pri podpore mieru a riešení konfliktov. Organizácie občianskej spoločnosti (OOS) verejne tlmočia obavy občanov, pôsobia vo verejnej sfére a zapájajú sa do iniciatív na podporu participatívnej demokracie.“ EHSV preto žiada, aby v nariadení bola prioritou podpora organizácii občianskej spoločnosti, vrátane ich zapojenia do mechanizmov politického dialógu na národnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni v priebehu programovania tohto nástroja.

3.3 EHSV poukazuje na to, že je potrebné usilovať sa o koherentnejší rámec pre programy podpory organizácií občianskej spoločnosti v rámci jednotlivých finančných nástrojov vonkajšej činnosti EÚ, ako je napr. nástroj, ktorý je predmetom tohto stanoviska, nástroj rozvojovej spolupráce (zemepisné a tematické programy) a Európsky rozvojový fond. Žiadame preto, aby sa

⁽¹³⁾ Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu a Rade – Ľudské práva a demokracia v centre vonkajšej činnosti EÚ – Smerom k účinnejšiemu prístupu, COM(2011) 886.

⁽¹⁴⁾ Ako už EHSV zdôraznil, „mal by sa osobitne spomenúť sociálny dialóg ako samostatný prioritný nástroj na účasť a zastúpenie záujmových skupín, v tomto prípade sociálnych partnerov (zamestnávateľov a pracovníkov) a na zmierenie ich protichodných záujmov. Sociálny dialóg je prostriedkom na zmierenie protichodných záujmov jednotlivých strán, čo im často umožňuje dosiahnuť vlastnú vnútornú dohodu. Zásada rovnosti v zastúpení a potvrdenie základných zásad demokracie je preto súčasťou tohto procesu. Takto predstavuje sociálny dialóg konkrétny dôkaz o uplatňovaní slobody prejavu a združovania, ktoré sú súčasťou tohto procesu.“ – CESE 53/2009, bod 5.2, s. 9.

⁽¹⁵⁾ V tejto súvislosti by sme mali poukázať na to, že sociálny dialóg bol už začlenený do strategického dokumentu týkajúceho sa EIDHR na obdobie 2011 – 2013 a „právo na pokojné zhromažďovanie a združovanie, vrátane práva na vytvorenie odborov a členstva v nich a práva na kolektívne vyjednávanie“ bolo začlenené do ročného akčného plánu týkajúceho sa EIDHR na rok 2011.

⁽¹⁶⁾ COM(2012) 492 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 844.

⁽⁹⁾ Pozri rokovaciu pozíciu Európskeho parlamentu.

⁽¹⁰⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2006 z 20. decembra 2006 o zavedení nástroja financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete. Ú. v. EÚ L 386, 29.12.2006, s. 1.

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR)“, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 13.

⁽¹²⁾ Pozri stanovisko EHSV Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 13.

v programovej fáze posilnili vnútorné koordinačné mechanizmy medzi príslušnými subjektmi, ako je Európska služba pre vonkajšiu činnosť, generálne riaditeľstvo pre rozvoj a spoluprácu, a samotnými členskými štátmi. Platí to najmä v prípade národnej úrovne, kde delegácie EÚ musia zohrávať zásadnú úlohu pri zabezpečovaní súladu a komplementarity rôznych programov podpory organizácií občianskej spoločnosti. EHSV preto víta iniciatívu, ktorej cieľom je vytvoriť na národnej úrovni *Plány spolupráce EÚ s organizáciami občianskej spoločnosti* ⁽¹⁷⁾, čo by malo začať a zaručiť štruktúrovaný dialóg a strategickú spoluprácu, ktorých výsledkom bude väčší súlad a dosah činnosti EÚ.

3.4 Vzhľadom na uvedené je nevyhnutné, aby boli delegáciám poskytnuté primerané prostriedky, ktoré im umožnia v plnej miere spolupracovať s organizáciami občianskej spoločnosti, pochopiť rôznych aktérov a špecifické úlohy týchto organizácií, a tým zabezpečiť strategickjšiu činnosť. V samotnom oznámení Európskej komisie sa uvádza: „Odporúčajú sa pravidelné a participatívne mapovania zamerané na rozmanitosť účastníkov vrátane sietí a platforiem na celoštátnej/odvetvovej úrovni.“ ⁽¹⁸⁾ EHSV v plnej miere súhlasí s týmto prístupom a pripomína, že je potrebné podporovať inkluzívne a transparentné systémy dialógu s nezávislými a reprezentatívnymi organizáciami občianskej spoločnosti na národnej úrovni.

3.5 EHSV na záver poukazuje na možnosť zapojiť ho tiež do programovania tohto nástroja a najmä do programovania ročnej a viacročnej stratégie a strednodobého preskúmania a posúdenia. Takýmto spôsobom môže sprostredkovať výsledky práce, ktorú

vykonáva so svojimi partnermi z radov občianskej spoločnosti v tretích krajinách, s ktorými má výsadné vzťahy (rokovania za okrúhlym stolom medzi Indiou a EÚ, európsko-stredomorská oblasť, krajiny AKT, Latinská Amerika atď.). Žiada tiež, aby sa s ním konzultovalo strednodobé preskúmanie a posúdenie nástroja.

3.6 EHSV má v úmysle zohrávať v tomto procese aktívnu úlohu, pričom využije vlastné skúsenosti a konzultačné „siete“ (hospodárski a sociálni partneri na celom svete a hospodárske a sociálne rady, v ktorých aktívne pôsobia a sú zastúpení).

3.7 EHSV môže zohrávať významnú úlohu aj vo vzťahu k občianskej spoločnosti v oblasti povolených činností s cieľom upevniť demokratické systémy.

3.8 EHSV pred tromi rokmi vytvoril výbor na monitorovanie EIDHR, ktorého úlohou je po prvé reagovať na naliehavé žiadosti o konzultáciu v rámci nových postupov zavedených pre finančné nástroje a po druhé monitorovať programovanie a uplatňovanie EIDHR. Monitorovací výbor bol tiež poverený zanalyzovať aj ostatné nástroje, prostredníctvom ktorých EÚ pôsobí v tretích krajinách. Jeho spolupráca s Európskou komisiou a Európskym parlamentom bola účinná. Súčasný monitorovací výbor by sa mohol zmeniť na podvýbor EHSV s lepšou štruktúrou, ktorý by bol schopný spolupracovať v rámci rôznych programov podpory určených organizáciám občianskej spoločnosti v tretích krajinách s využitím rôznych finančných nástrojov EÚ.

V Bruseli 15. novembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ Korene demokracie a trvalo udržateľného rozvoja: spolupráca Európy s občianskou spoločnosťou v oblasti vonkajších vzťahov, COM(2012) 492 final, s. 9.

⁽¹⁸⁾ COM(2012) 492 final.